

Ca Zanetto, maestre

De regulă, pleca toamna târziu, sau la căderea primei zăpezi, și se-ntorcea primăvara, cu prima adiere caldă, când crengile erau pline de muguri. Mă despărțeam greu de el, cu plimbări lungi și discuții aprinse despre viață, despre moarte, despre teatru, despre actorii care-i erau dragi dar care nu mai erau în viață și despre prietenii mai noi, legate la București sau la Craiova. Îmi plăcea enorm să-l aud povestind.

O dată cu Anul Nou începeam să număr nopțile care mai erau de dormit până când se-ntorcea.

Amintirile cad avalanșă peste mine. Stau stingher în fața cuvintelor, care par banale, neîncăpătoare pentru a le cuprinde. Mi-e greu să aleg una...

Era premiera spectacolului **Doi gemeni venețieni**. Stăteam în culise, așteptam să intru în scenă și eram alb din cauza emoțiilor. În spatele meu pendula el, atent la spectacol, oprindu-se, din când în când, la o replică nu prea reușită, când, dintr-o dată, mă întrebă: „Intri acum?” „Da, maestre”, i-am răspuns. „Ca Tonino sau ca Zanetto?” „Ca Zanetto, maestre.”

A fost puțin surprins de răspuns, dar, înainte să-și continue drumul, mi-a mai șoptit, cu un zâmbet straniu: „Bine, să ai grijă!”

În acea clipă m-a cuprins o liniște profundă. Era o liniște în care simțeam cum îmi bate inima în gât, dar tot liniște era.

O liniște care se destrăma la sfârșitul fiecărui spectacol, dar pe care am

regăsit-o ori de câte ori era prezent. Știam că nu se poate întâmpla nimic rău. Atunci când era lângă mine, aveam senzația că mă pricep, cât de cât, la teatru.

L-am văzut plângând, l-am văzut râzând în hohote, l-am văzut și slab, și extrem de puternic, l-am văzut supărat, zvârcolindu-se, și l-am văzut lin ca apa unui lac, cu o înțelepciune tibetană, l-am văzut înțelegător și nemilos, l-am văzut obosit, îmbătrânit și l-am văzut extrem de tânăr în felul cum gândea despre lume, dar nu l-am văzut niciodată trădându-se ca artist. Cu timpul, strivit de roluri, de

mai știu eu ce, mi-am pierdut, treptat, acea liniște. Paradoxal, o regăsesc abia acum, când și-a schimbat obiceiul de a pleca toamna târziu, sau la căderea primei zăpezi. Încerc să mă obișnuiesc cu gândul că nu mai e. Dumnezeu ni l-a dat, Dumnezeu ni l-a luat. Aș vrea să-l știu pendulând, în spatele meu, când nu mai știu să intru pe scenă și, cu un zâmbet straniu, să mă întrebe: „Zsolt, intri acum? Ca Tonino sau ca Zanetto? Ai grijă!” lertați-mi, maestre, egoismul, fie-vă țărâna ușoară, odihniți-vă în pace!

Bogdán Zsolt

foto: Makara Lehel

Crima din strada Lourcine de Labiche, regia: Vlad Mugur, Teatrul Maghiar din Cluj

De m-ați iubit vreodată

Evară. Teatrele sunt pustii. Ceva nedeslușit mă cheamă spre frumoasa sală barocă a Naționalului clujean. Mă uit la scena goală și-l simt pe Meșter alături: „Ce sală frumoasă! Să nu cumva să-i lași să vopsească pereții scenei! Unde mai găsești o ușă de fier imensă, ca a noastră, în fundul scenei? Cum vom juca Hamlet în deplasare fără ea? Trebuie să îl rog pe Stürmer să ne facă una...”

Nu-mi vine să cred că n-am să-i mai aud pașii ușor târșâiți pe coridorul dinspre scenă și că n-o să-mi mai spună, dimineața, înainte de începerea repetițiilor, cu vocea lui caldă și puțin obosită: „Hai să intrăm în cabina doamnelor, să-mi trag sufletul, n-am dormit toată noaptea. Cred că trebuie să schimbăm scena Fantoamei. Începem de aici”.

Nu-mi vine să cred că nu ne vom mai plimba pe sub teii și castanii înfloriți din parcul orașului, să-mi arate casa pe care voia să și-o cumpere și s-o aranjeze elegant, loc de întâlnire pentru actorii lui iubiți și loc de răgaz între repetiții la cele două teatre din Cluj, pentru care mai avea atâtea și atâtea proiecte... Nu-mi vine să cred că n-o să mai stăm de vorbă, la o pizza, și n-am să-i mai văd degetele fine desenând pe fața de masă contururile mult-iubitei lui coaste malfitane... Nu-mi vine să cred că n-am să-i mai citesc în ochi bucuria, însuflețirea la reușita rezolvare a unei scene sau încordarea cu care urmărea evoluția interpreților, ce-i trezeau spontan entuziasmul sau mâhnirea. Neliniștea, frământările pentru fiecare amănunt artistic sau tehnic a cărui nerezolvare i-ar fi primejduit

spectacolul. Nu-mi vine să cred că la premiera spectacolului Hamlet, din toamnă, locul său din loja-avanscenă, în semiumbră, ascuns privirilor iscoditoare, va fi gol și că n-am să-i mai aud, la începerea spectacolului, răsunarea întretăiată de emoție, și n-am să-i mai văd, la final, în timpul aplauzelor, privirea pătrunzătoare, mulțumită cu care-și panorama interpretii, vrând parcă să-i ia cu el, în ochii minții.

Și atunci îmi răsună ca un ciocan în urechi întrebarea repetată de fiecare actor la năprasnica veste a trecerii în neființă a Meșterului Vlad Mugur, la exact o lună de la avanpremiera spectacolului Hamlet, din 22 iunie, zi în care aniversase 74 de ani: „Și acum, noi ce ne facem?”.

Iar răspunsul îmi vine tot din partea Meșterului, dintr-o repetiție, nu cu

mult înainte de terminarea spectacolului. Lucra ultima scenă, ultimele replici ale lui Hamlet. Îi spunea tânărului actor Sorin Leoveanu, interpretul lui Hamlet: „Ești mult mai emoționant, când mori, dacă ești viu și te uiți la ei, de la unul la altul, decât dacă te lași în moarte”. După care s-a întors spre sală și mi-a spus: „Știi care e replica-cheie sau, dacă vrei, replica-sinteză a concepției mele despre spectacol? Această ultimă replică a lui Hamlet:

«...de m-ai iubit vreodată,
Lipsește-te de fericire o clipă
și-n lumea aceasta crudă
Mai respiră o vreme
Să spui povestea mea...
Doar fapte, fapte...
Restul e tăcere...»

Demn, senin, de o bogăție imensă în talentul pe care îl dăruia cu elan tineresc, înobilându-i pe toți cei cu care a lucrat acest *regizor de actori*, cum singur își zicea, Vlad Mugur a dat strălucire teatrelor prin care a trecut, nu numai prin spectacolele pe care le-a creat, ci, mai ales, prin actorii pe care i-a descoperit și i-a modelat, lăsând în urmă o trupă *cu stil*. Încerc să-mi suprapun în gând imaginea Meșterului, așa cum mi s-a

imprimat în memorie demult, în adolescență, cu cea de acum, de la repetițiile la Hamlet – și, curios, ele nu se potrivesc. De obicei, persoanele care te-au impresionat în copilărie îți par, după trecerea anilor, mai puțin dominante. Ca să-l parafrazez pe G. Călinescu, copil fiind, am presimțit omul mare ca păsările, furtuna. Atunci m-au impresionat spectacolele lui Constructorul Solness, Evantaiul doamnei Windermere, Caligula, Ifigenia în Aulis, Un vis în noaptea miezului de vară, de la Teatrul Național din Cluj, teatru pe care „am deschis ochii”, dar de el îmi era teamă. O teamă pornită din subconștientul ce-mi interzicea orice comunicare cu o personalitate la a cărei înțelegere nu mă puteam ridica. Și acum, după atâția ani, mi se părea mult mai mare, la propriu, mai impozant, de o noblețe și un farmec izvorite din simplitate. Înfașurarea lui, fără să fie vorba despre frumusețe, avea ceva plăcut. Degaja eleganță, eleganța bunei educații, care nu are nimic din artificul mondenității. Era de ajuns să-l privești pentru a-ți da seama lângă ce fel de oameni și în ce mediu s-a format și a trăit. Oboseala bolii și a vârstei îi accentua delicatetea mișcărilor și îi dădea un anumit rafinement. Vocea, accentele, frazarea erau

caracteristice clasei din care făcea parte: clasa marilor artiști. Era imposibil să-l asociezi cu cea mai palidă idee de vulgaritate. Ascultându-l, mă gândeam la Shakespeare: „Anii nu-l pot ofili, nici obișnuința nu-i poate toci nesfârșita varietate”.

Imaginea dănuie, dar cercul s-a închis, cu Hamlet, la Cluj. O piesă-testament, o piesă-meditație despre răul din lume, la granița dintre normalitate și anormalitate, o piesă despre artă, singura în stare să ne salveze și să ne apere de trivialitate. Hamlet, cu actorii tineri în rolurile principale: Sorin Leoveanu, Elena Ivanca, Bogdán Zsolt, Vlad Zamfirescu, Luiza Cocora, alături de mai experimentații Melania Ursu, Miriam Cuibus, Anton Tauf. Pentru că, spunea deseori Meșterul: „Eu nu fac diferențe între actorii tineri și actorii în vârstă. Nu socotesc că trebuie să lucrez doar cu actorii tineri. Mie îmi plac actorii talentați și actorii mari”.

Și actorii vor spune mai departe povestea Meșterului, după ce vor fi coborât în adâncul firii lor și vor fi redevinut adevărați ca atunci când erau copii, ca florile.

„...Doar fapte, fapte...
Restul e tăcere”.

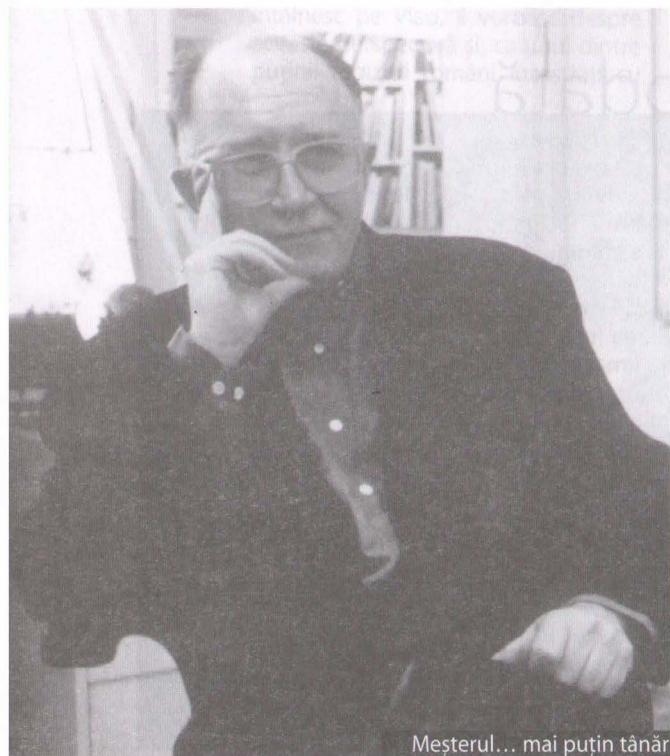
Roxana Croitoru

Îți mulțumesc că m-ai învățat

Nu știi... nu știu cum să-ncep. Nu știi ce să spun, poate n-ar trebui să spun nimic. Poate o să fie bine. Este prima oară când încerc să fac asta și, cu siguranță, și ultima. Mă tot gândesc de zile întregi și nu-mi pot ordona gândurile... Tot ce vreau și încerc e să fiu sincer cu mine. Sunt mulți tineri care ar trebui să aibă o șansă în lumea asta urâtă. Mă uit la pozele din Hamlet și am senzația că nu s-a terminat, că, în octombrie, Meșterul o să mai spună ceva, o să mai schimbe, o să rădă, mi-amintesc (de parcă aş putea uita...) de zilele și nopțile când mă lăsa să stau pe lângă el, de toate vorbele și poveștile, nervii și umilințele, de peștele gătit de el în ajunul Paștelui, de nopțile cu bere și de toate acele „vieți” pe care le-am trăit. Îmi vin în minte mereu. Sunt (am fost) un norocos; apropo, toți îmi spun asta. Teatrul ori îl faci perfect, ori nu-l mai faci, că teatrul mare este rar, că teatrul fin este rar,

că în viață, dacă nu te aperi singur, nu te apără nimeni, că teatrul nu se face dacă nu iubești ca un nebun, că teatrul și viața sunt pline de mediocrități și mai trăim și printre genii, că actorii și oamenii există, că nu poți trăi fără prieteni, dar sunt momente când e mai bine să fii singur... e mult mai bine, Meștere. Ce păcat că Echipa nu există mereu, sau peste tot! Ce groaznic că nu ne respectăm unii pe alții și că sinceritatea doar se scrie! Mai erau atâtea de făcut, dar poate că e mai bine așa. Încerc să mă opresc și să păstrez restul numai pentru mine. Îți mulțumesc că m-ai învățat, că prin tine am cunoscut și iubit oameni frumoși, că ai avut încredere în mine, că i-ai iubit și i-ai respectat pe tineri, că m-ai lăsat să te cunosc, mulțumesc că m-ai lăsat să fiu... Te sărut și te îmbrățișez, Meștere, și ne vedem la spectacol. La fiecare spectacol.

Sorin Leoveanu

Meșterul... mai puțin tânăr